

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN COM. NICOLAE TITULESCU, JUD. OLT

de GEORGE TROHANI
și TRAIAN ZORZOLIU

În cadrul planului de cercetare a unor zone mai puțin cunoscute din punct de vedere arheologic, Muzeul Național de Istorie al R.S. România, în colaborare cu Muzeul din Drăgănești-Olt, s-a urmărit studierea unei porțiuni de pe cursul mijlociu al Vedei, și anume zona cuprinsă între localitățile Crâmpoia și Văleni.

Valea Vedei prezintă în aceste locuri o luncă destul de largă și o albie meandrată, intens aluvionată, cu aspect de terasă aluvială (3-5 m), dominată în special la vest de o terasă relativ înaltă (8-15 m) ce se continuă spre vest cu Cîmpia Bolanului¹. În dreptul comunei Nicolae Titulescu - la hotarul dintre satele Ungureni și Titulești - se află confluența pârului Dorofeiu cu râul Vedeu.

Perleghezele și micile sondaje efectuate au dus la identificarea câtorva puncte arheologice, ele adăugându-se cunoștințelor referitoare la castrul roman de la Crâmpoia (Ghioca)².

1. Între colțul de sud-vest al satului Ghimpeșeni Noi și Vedeu se află un mic tell (diametru circa 40 m), mult aplatizat și distrus în mare parte prin excavare. Cole câteva fragmente ceramice descoperite aparțin culturii Cernavoda III (fig. 1/1).

2. În colțul de sud-vest al pădurii Zăvoiei, pe malul stîng al Dorofeiului, se află vechea vatră a satului Ungarei, menționat în documente pentru prima dată în 1666³. Aflat însă în lunca inundabilă, satul s-a mutat spre sfîrșitul sec. al XIX-lea pe dealul Ungurei (terasa înaltă a Vedei), loc pe care se află și astăzi.

Din vechiul sat au mai rămas în picioare doar ruinele bisericii cu hramul Sfîntul Nicolae și Sf. Gheorghe. Ea a fost construită în 1820 și refăcută în 1844⁴ (fig. 2, 3).

Relativ nouă, biserica se remarcă prin caracterul îngrijit în care a fost lucrată. În formă de navă (18 x 7,70 m), ea era împărțită în trei: altar, naos și pronaos.

Altarul are exteriorul împărțit în cinci laturi, iar interiorul arcuit. În partea de nord, săpată în zid, se află o mică proscomidie, cu partea superioară arcuită. Tavanul altarului era boltit.

Naosul este aproape pătrat (5,80 x 5,50 m) și trebuie să fi fost acoperit cu o cupolă sprijinită pe patru arcuri.

Pronaosul este dreptunghiular (6 x 5,50 m). Partea superioară era probabil o boltă sprijinită pe patru arcuri.

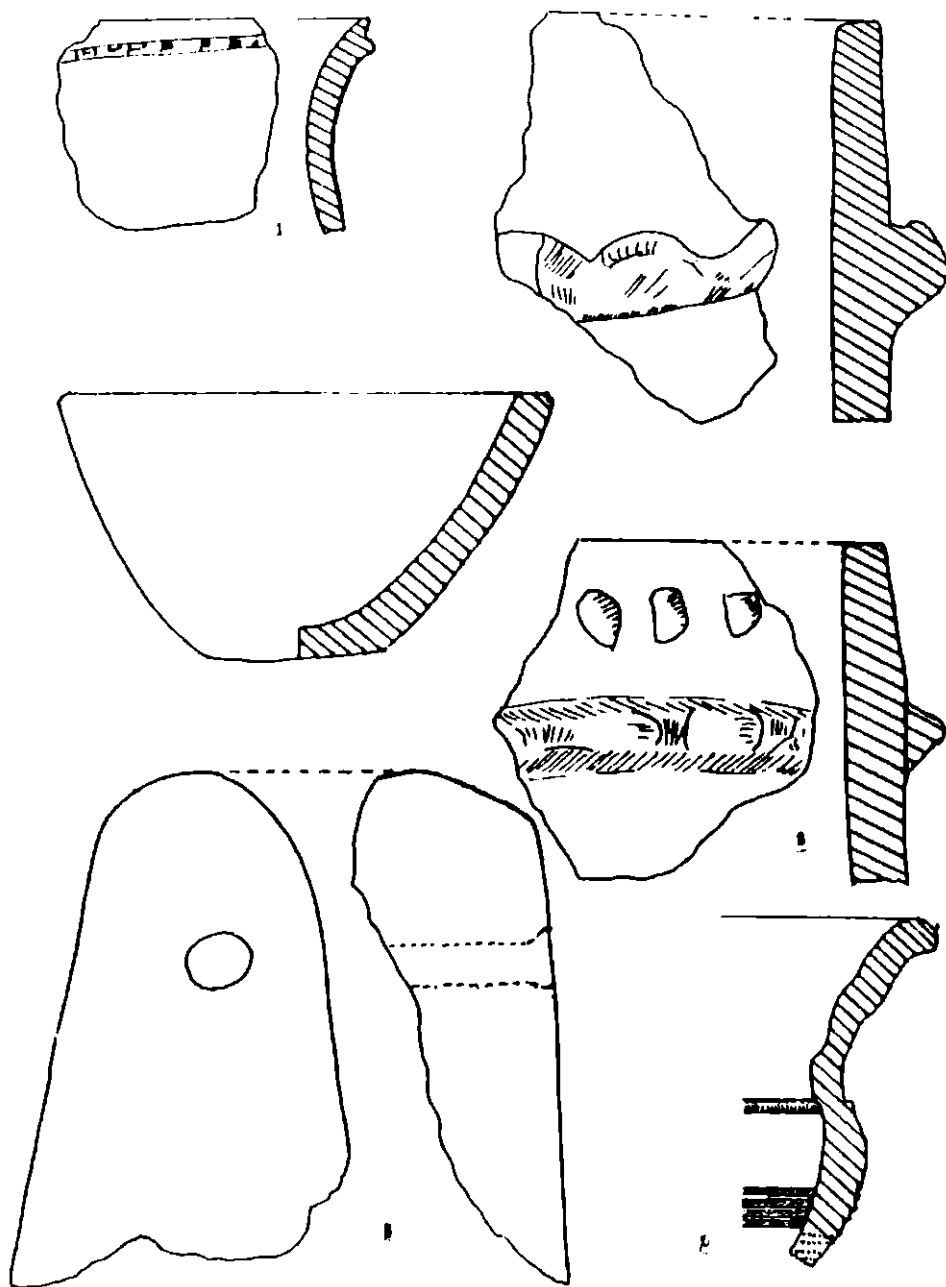

Fig.1.-Pieșe descoperite pe raza comunei Nicolae Titulescu.

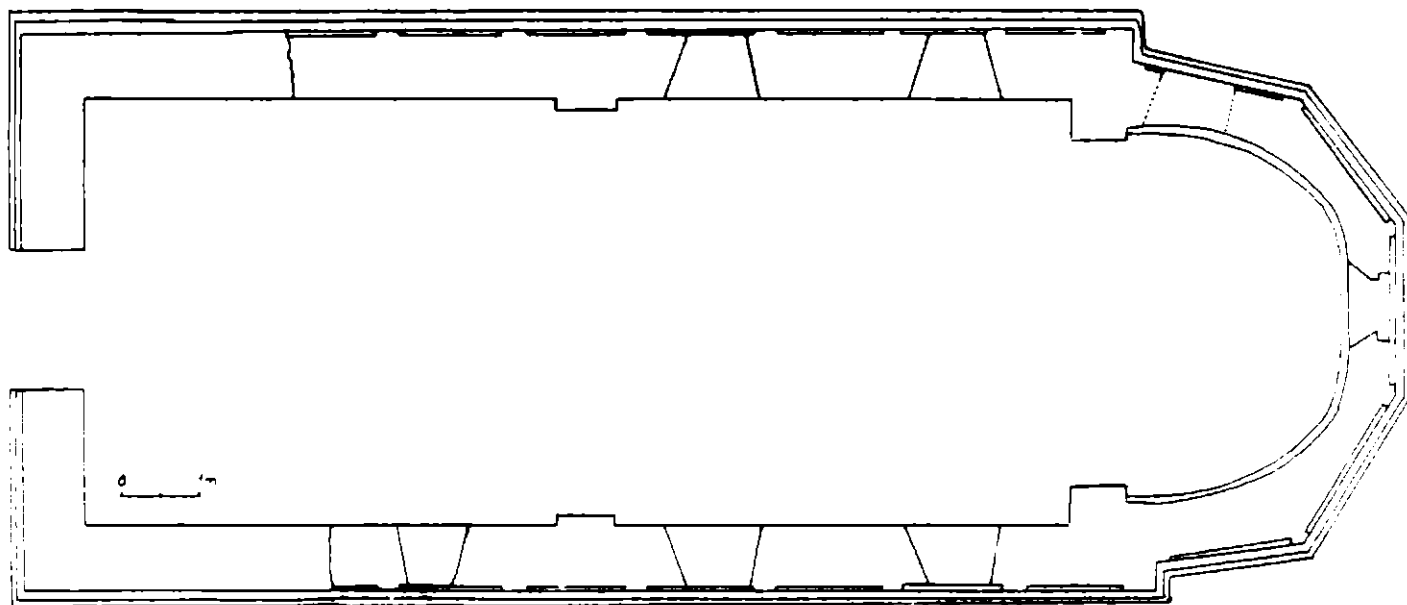

Fig.2.-Planul vechii biserici din Ungurei-Titulești.

Tot interiorul bisericii era acoperit cu picturi în frescă. În momentul cercetărilor arheologice în altar s-au descoperit mai multe fragmente, provenind din bolta prăbușită, pe care predomină decorul brun-roșcat pe fond galben.

Pe înălțimea păstrată a pereților, sub un brfu decorativ de linii și triunghiuri, ce despărțea bolta de pereții verticali, se observau foarte vag siluetele a șase sfinți (trei la stînga și trei la dreapta ferestrei din centru).

În naos, pe peretele sudic, se vedeau siluetele unui sfinț între zidul despărțitor dinspre altar și prima fereastră și a doi sfinți în spațiul dintre ferestre. Iar pe canaturile primei ferestre (cea dinspre est) erau reprezentați "Sf. Kosma" și Sf. Damian, în timp ce pe cele ale ferestrei de a doua (dinspre vest) doi sfinți "mucenici".

Pe peretele nordic, doar în spațiul dintre ferestre se mai observau doi sfinți militari în picioare.

Spațiile de sub arcurile de nord și sud ale naosului cuprindeau câte o singură scenă.

În pronaos, pe peretele sudic se aflau câte un sfinț la dreapta și stînga ferestrei. Iar pe peretele nordic, care nu este ferestruit, se vedeau siluetele a trei sfinți.

Din această lapidară însiruire a decorației murale se poate constata că pictorul-zugrav a preferat să decore lăcașul cu scene influențate mai mult de arta apuseană, ce pătrunsese la noi în prima jumătate a sec. al XIX-lea, decît de cea tradițional bizantină.

În ceea ce privește exteriorul bisericii, netencuit, zidurile sînt prevăzute - la 1,25-1,50 m deasupra solului - cu două socluri de două, respectiv de un rînd de cărămizi. Deasupra se înalță pereții propriu-ziși, care au o fațadă casetată suprapusă de o cornișă din cărămizi rotunjite. Sub streșină se afla un rînd de ocnîța (azi mai păstrîndu-se doar cîteva). Deasupra naosului se ridică probabil o turle.

3. În marginea de nord a actualului cimitir al satului, situat în curtea noii biserici, cercetările de suprafață și sondajele efectuate au dus la identificarea unor așezări din mai multe perioade istorice;

a) epoca bronzului: cîteva sillexuri și fragmente ceramice dintr-o pastă porceasă cu mult nisip, pietriș și bucăți de calcar provin din vase mari de provizii; decorația vaselor constă din brfuri alveolare asociate uneori cu impresiuni variate ca formă; prin formă și decor aceste vase aparțin fazei a IV-a a culturii Tei⁵ (fig. 1/2, 3);

b) cultura geto-dacă este reprezentată prin mai multe fragmente de vase lucrate cu mîna sau la roată, ce se datează în sec. II-I î.e.n.

Din rîndul ceramicii lucrate cu mîna, dintr-o pastă cărămie sau cenușie, menționăm:

- vase mari de provizii cu buza răsfrîntă oblic spre exterior, avînd marginea exterioară verticală; corpul trebuie să fi fost bitronconic;

- fructiera cu marginea fațetată;

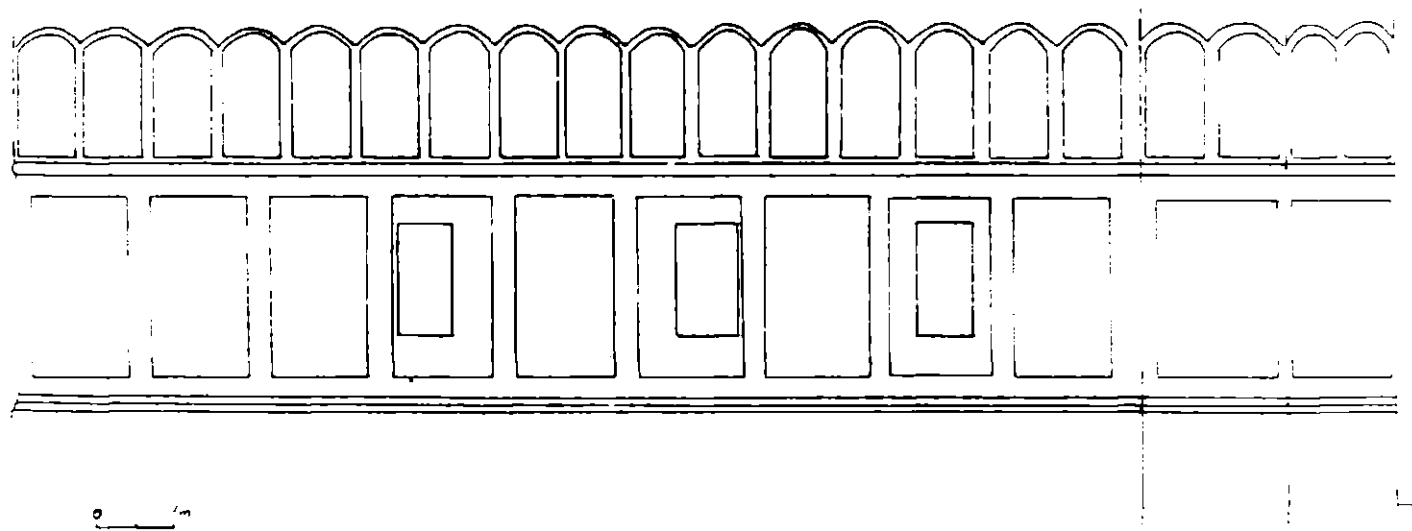

Fig.3.—Peretele de sud al vechii biserici din Ungurei-Titulești.

- vasul cu pereții arcuți și decorați cu brfuri alveolare;
- vasul prevăzut pe corp cu butoni rotunzi sau cu apucători plate semicirculare, dreptunghiulare sau în formă de șa; uneori vasul este de dimensiune mică;
- cățuia;
- cana cu toarta supraînălțată și prevăzută în partea superioară cu un spin (pasta este de culoare neagră-cenușie);
- bolul de formă tronconică (pastă cărămizie) (fig.1/4).

Lucrate la roată, dintr-o pastă de culoare cenușie, sînt cîteva funduri inelare ale unor căni sau castroane, iar dintr-o pastă cărămizie-cenușie un fragment de strecurătoare (fig.1/6). Tot acestei perioade îi aparține un fragment de greutate (fig.1/5).

c) sec. al IV-lea e.n. este reprezentat prin cîteva fragmente ceramice; unul dintre ele este un fund inelar ce a aparținut unui castron.

d) sec.IX-X e.n. este o perioadă de o relativ intensă locuire, în a cărei mărturie stau numeroasele fragmente ceramice decorate cu linii orizontale incizate; tot acestei perioade pare a-i aparține un fragment de greutate de lut ars ce are o formă piramidală.

4. În dreptul băii comunale, pe marginea terasei și pe o lungime de circa 200 m pînă în dreptul C.A.P.-ului, s-au descoperit cîteva fragmente ceramice geto-dace (sec.II-I f.e.n.) și numeroase din sec. IX-X e.n.

5. În marginea de nord-est a satului Văleni, în dreptul unei păduri de stejar și salcîm, au apărut cîteva fragmente ceramice geto-dace și din sec.IX-X e.n.

6. Într-o livadă de pruni, situată la sud de pădurea menționată mai sus, au apărut mai multe fragmente ceramice din sec.IX-X e.n.

În concluzie, deși descoperirile sînt relativ modeste, ele vin să completeze harta arheologică a unei zone puțin cercetată pînă în prezent.

N O T E

- 1 P.V.Coteș și V.Urucu, Județul Olt, București, 1975, p.24.
- 2 D.Tudor, Oltenia romană, ed.a III-a, București, 1968, p.260, 262 și 287.
- 3 N.Iorga, Studii și documente, VII, p.273-274.
- 4 G.I.Lahovary, Marele dicționar geografic al României, V, 1902, p. 603, 604; N.Stoicescu, Repertoriul monumentelor istorice din Tara Românească, Craiova, 1970, p.683.
- 5 V.Leahu, Cultura Tei, București, f.a., p.114-115.

**LES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DE LA COMMUNE
NICOLAE TITULESCU, DÉP. D'OLT**

Résumé

Les recherches archéologiques effectuées sur une portion du cours de la Vedea, à la confluence avec le Dorofeu, ont porté à la découverte de plusieurs points contenant des traces anciennes.

La plus ancienne découverte, appartenant à la culture Cernavoda III, a été faite sur un tell de Ghimpeșeni Noi (no.1).

D'autres découvertes - de l'âge du bronze (la culture Tei IV), gète-dace (IIe-Ier siècles av.n.è.), IVe siècle n.è. et IXe-Xe siècles ont été faites surtout au nord du cimetière actuel de la commune (no.3).

À part cela d'auteur insiste à décrire l'ancienne église (no.2) du commencement du XIXe siècle, aujourd'hui ruinée.

LEGENDE DES FIGURES

Fig.1.-Objets découverts dans la commune Nicolae Titulescu, dep. d'Olt.

Fig.2.-Le plan de l'ancienne église de Ungurei-Titulești.

Fig.3.-Le mur du sud de l'ancienne église de Ungurei-Titulești.